

Mākslas muzeja Jauniešu klubs

Nepieradinātās dvēseles.
Simbolisms Baltijas valstu mākslā

nr. 02/2021

Starp zaļiem priežu zariem tautas altāris zied,
Gan pussagruvis akmens – no tā zaļā sūna stiedz.
Šī zaļā tēvu zeme, kuras sili teiksmas šalc,
Pieņem savus sērdienīšus un kalpo mums kā auts.

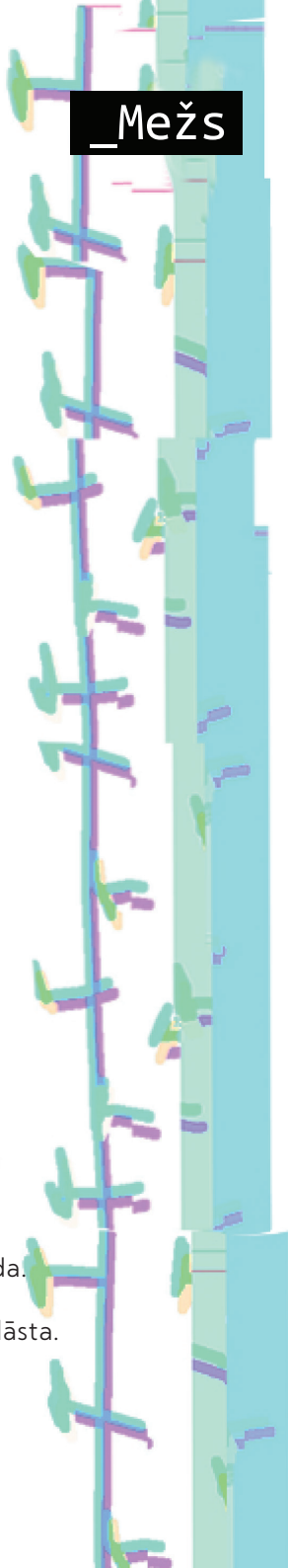
Starp pasaules cirstajiem mežiem kā Ēdene tēvzeme staro,
Tās sirds pukst tīreļu akačos; tās dvēsele miglā garo.
Ar zilām ezeru acīm tā raugās pasaules ceļos,
Un rudens krāso tās vaigu, kad sentēvi aiziet veļos.

Ar senām ziņgēm un dziesmām priedes tīklus kar,
Kamēr jūrā meitene raugās un klusi nočukst: "Oskar..."
Starp liepu lapotnes kroni Staburags krācēs raugās,
Kur, uz akmens apsēdusies, Laimdota par nākotni šaubās.

Bet ozols ar siržu rētiņām, kas noslēpumu glabā,
Guļ gausi diendusas snaudā, pirms lejas rotā zeltā,
Un bijīgi pret ozolu sirmo rudzu vārpas vējā liecas,
Atkal celdamās no vēja plaukstas, tās Saulei tuvāk tiecas.

Zied ievas gar Gaujas malu, kur pilskalni izseni slejas,
Kamēr Gūtmaņa alas sienas klusumā noliekušas sejas.
Vēl mirkli nočab apses un šalc bērzu birtalas –
Nāk vakars pār tēvzemes mežiem, arājs noauj pastalas.

Klusums pārņem zemi, tās dvēsele izkūp no jauna,
Un gultiņā aizmieg mazs latvis, kamēr māte tam galvu glauda.
Un, uzaugusi Zaļajā zemē, kur mežs savu pasaku stāsta,
Dzimst latviešu rakstnieku saime, kas nobur iekš pildspalvas lāsta.

Garajos zāles stiebrs čīgā sienāži, cerot, ka to melodijas reiz aizsniegs kāda sirdi. Upes krastā, vērodama dziļos, tumšos ūdeņus, tup varde. Nakts vidū tālumā garām aizklibo vientuļas mašīnas tēls, šķietami cenšoties konkurēt ar vietējiem spēlmaņiem. Upes virsmu klāj plašā zvaigžņu atspulga sega, zem kuras jau izsenis saldi savā vienistabas dzīvoklītī dus Lāčplēsis un Tumšais bruņinieks, visas miesīgās nesaskaņas atsājuši senā pagātnē, pat nemaz neapzinoties, ka to rēgi vēl joprojām klejo pa šīs zemes virsmu.

Sēžu netālu no upes krasta un vēroju mierīgo upes virsmu, Mēness un zvaigžņu daļuma apveltītu. Ik pa brīdim dzirdo debess ķermeņu spoguļi izklienē burbuļu bariņi, kas pamīšus izlien no dziļēm. Šī upīte nemaz pat nav Daugava, kurā šķietami atdusētos šīs cildinātais tēls. Iespējams, savas dzīves laikā par šo vietu diženais cīkstonis nebija aizdomājies pat spriedumu nomāktākajās diennakts stundās. Vispār jau baumo, ka pat Daugavā viņu vairs atrast nevarot – esot jau paspējis arī izrāpties. Dzīvojot tas plašās upes krastā, miestīnā, ko vietējie par Rīgu dēvē. Bet tā nedaudz dīvaini paliek šīs tenkas klausoties – ausi esot ataudzējis un kristiešu vērtības, pret kurām agrāk tik spītīgi gājis cīņā, pieņēmis, pat ja nedaudz sašķobīti. Kā nākamo Tumšo bruņinieku tas sludina visu, ko jaunā ticība tam liek noliegt. Cilvēkus, latvju tautu, kas Svētā

Lāčplēša baznīcā nav svētīti, tas atmet malā un paslepus no to kabatām ķeksē visas pēdējas tiesību atlikas. Pamazām sāk rasties sajūta, ka, dzīlēs būdami, abi būtu pilnībā apmainījušies vietām un uzskatiem. Ja mūsu tautas „varonis” patiešām ir tik taisnīgs un bravurīgs, iespējams, ir laiks sākt meklēt jaunu spēku, kas varētu to pieveikt un atbrīvot šo apjukšo zemi.

Ugunsurs. Šī gaisotne, atrašanās nekurienu vidū, interesantu un inteliģentu cilvēku lokā, cepot kartupeļus un diskutējot par psiholoģiju, mākslu, dzīvi, visumu un visu, kas uz sirds, palīdz novērst domas no haosa un netaisnības, kas valda visapkārt. Atrašanās šajā kompānijā dod man cerību – cerību, ka kaut kas tomēr var tikt mainīts, ietekmēts, uzlabots. Šīs sarunas liek aizdomāties par to, kas varētu būt, ja šiem cilvēkiem būtu dota iespēja tikt uzklausiņiem.

Ugunsurā liesmas lēkā, šaudās un izstaro neiedomājamo siltumu un gaismu šajā tumšajā, nedaudz vēsajā naktī. Tās iedvesmo, sasilda, rada degsmi un neizrāda nekādas piekāpšanās pazīmes. Aizkurto uguni tik viegli nespēs nodzēst. Iespējams, tukšajā „Lāčplēša” pudelē, ko izķeksējam no rāmās upes, patiesībā mīta īstenais Lāčplēsis, kas, tagad nokļuvis atpakaļ krastā, vairs neļaus viltus varonim piesavināties savu vārdu.

MM Jauniešu klubs/
Elīza Anna Ozola

_bez nosaukuma

ego ir spēcīgākais airis
divi vēzieni un patiesības krasts top tāls
man kādreiz bija arī otrs airis apātija
es to salauzu un aizmetu prom
tas izšķīda simts stikla lauskās jau trulās
it kā jūra būtu tās vilējusi jau desmitiem gadu

skriesimies līdz mūžīgajai taisnei horizontam
un stāsimies tikai tad kad pārtausim to
bet jo ilgāk airēju jo vairāk man šķiet
tikai sapņos iespējams tikties perspektīvas satekpunktā
mans ceļš izrādās ir paralēls stars
viens melns sākumpunkts kopš dzimšanas
un otrs vēl tikai taps
no nāves rokas kas sniegsies mums pāri rakstīt pavisam citus liktenus rakstus
nopilēs it kā netīši it kā tīši tintes piliens viens
un gaužām galīgs
stāsies viss
arīdzan spēcīgākais airis

varbūt paveiksies un piliens skars nevis manu plecu bet gan jūru
darot to melnu visapkārt
tāds efekts galu galā piemīt
nāves tuvumam
un tad mans spēcīgākais airis nespēs šķelt melno jūru un lūzīs pats
simts asās lauskās
vienīgā konstante ir horizonts

Sēžu un domāju. Nē, tikai vēroju. Ļoti tievo, ļoti garo bērzu galotnes viegli līgojas. Man priekšā purva ezeriņš, kaķa vai zaķa pēdas pāri trinas, sniegā palikušas un atstātas brīvas. Šķiet, ka esmu viena, bet tāpat metu skatu pār plecu, ja nu kāds klusībā mēģinātu piezagties. Es sēžu iespiedusies tādā bērzā, kam no vienas vietas 4 stumbri nāk. Dubultjumis. Cerams, dabūšu auglības svētību. Dzirdu vienu griezīgu vārnas ķercieni un kaut kādus neizdalāmus čiepstienus. Ah, tālumā suņa rējiens, un jau nāk cilvēki. Skaļi klausās kaut ko. Es visu laiku dzirdu vilcienu dunoņu, lai gan tie brauc kādu 2 km attālumā. Pāri milzu kūdras raktuvei, bērzu alejai, slapjas augsnes mežam, elektrolinijai, kas slīgst purva dziļēs, un vēl citiem mežiem ar purva ezeriņiem. Tālāk nezinu, kas ir, bet pēc tam noteikti ir sliedes. Un briesmīgs trokšņa piesārņojums; arī lidmašīnu redzēju šurpnākot. Saule palūr no mākoņu segas apakšas un aši ielien atpakaļ.

Tas ir mazs uzmundrinājums. Vispār, kad tie abi garāmgājēji ir prom, es atkal sajūtos brīva. Mežonīga. Maza pauzīte vēja garšas līdz atkal atnāks viņi. Es šajā vietā peldējos septembrī. Neko apakšā neredzēju, un siekstas skārās pie kājām, iznācu ārā visa dubļos, bet cik laimīga. Mazais mežonis, mazais latviešu purva bridējs. Bet decembrī es atradu beigtu kaķi peldam pa rāvu. Tas bija dažas dienas pēc tam, kad naktī atnācām slidot uz šejieni. Es apgūlos uz ledus un ilgi skatījos zvaigznēs. Togad es pirmo reizi vēroju naktsdebesis ziemā. Visi zvaigznāji bija saskvērušies uz citām vietām. Es tagad eju tālāk, bet apstājos pie katra bērzu jumja. Te tādu ir ļoti daudz. Bērziem laikam patīk būt kopā. Vai Jumim patīk bērzi. Atkal cilvēki dzirdami. Viņu balsis kā aulā var dzirdēt pāri purva ezeriņam. Un atkal kluss, ja neskaita vilcienu. Laikam jāstaigā mājup, baigi auksts paliek.

MM Jauniešu klubs/
Laila Lapiņa

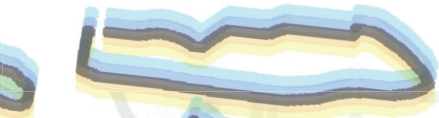
_bez nosaukuma

Mana būtība ir lupata.
Izdilusi no vārdiem trulajiem,
Caura un nodrāzta.
Kā bomžiem cimdi.
Viņiem tie varētu arī nebūt.

Netīra, nodrāzta, caura un izdilusi.
Tu ņemsi?
Dubļi uz grīdas.
Varbūt tikai tad.
Vai izgāzta zupa,
Vai vēmekļi pāri poda malai,
Vai aptaisījies mājlops.
Jā – varbūt tikai tad.

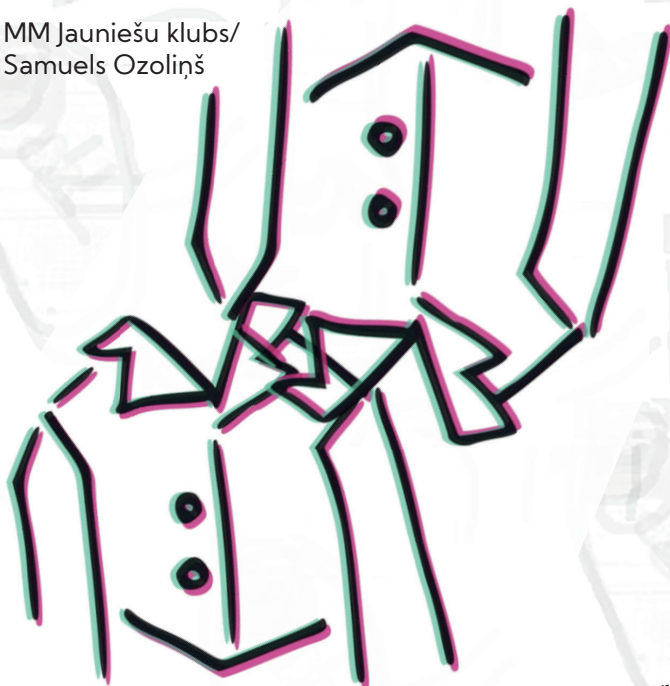

Lupata stāv stūrī
un skaita savus caurumus,
Un raud.
Un tā nepārstāj dilt,
Kaut uz vietas stāvēdama,
Kaut neviens nav aizticis,
Neviena slikta vārda lupatai teicis.
Neviena vārda lupatai teicis.
Tikai garām gājis...
Turēdams degunu ciet.
Kaut cauras lupatai acis,
Kaut sirds gandrīz vairs nav,
Kaut nagla ieķērusies kājā
Un otras vispār nav,
Kaut asinis, no kāda sagriezta pirksta
Piekalušas pie viņas rokām,
Lupata dzird,
Kā kāds saka,
Ka vietas šeit viņai nav,
Jo viņa smird.

MM Jauniešu klubs/
Samuels Ozoliņš

_Pagrimums

fašon is mai pašon
rakstīts pie tavas gf
jaunākā instagram posta,
un, protams, ka bez punkta.

bet tas jau tikai tā –
lai uzturētu fīdu...
un storiņā –
jauna pikča – aizej nolaiko!

nav jau tik traki,
ir okei, jūs teiksiet.

nav okei,

ja nav for
real!

neizteiksmīgā jūras ainavā izceļas tavš mehāniski
strīpotais kreklis
katru cēlienu no jauna to iesūc migla
tas izplēn aiz netveramas robežķirtnes

nespēju aizmigt jau pāris dienas
baltajos zīda palagos skudras saveidojušas pūzni
to sazaratās takas sniedzas līdz nesen uzmaletām
fosforētām svītrām
gājēju pārēja norāda uz trotuāru tavā ielā
trotuārs beidzas tavu durvju priekšā

stāvu gājēju pārējas startā
skudras rāpo tik pāri
nespēju paspēt ne soli
neatšķiru luksaforu kliegtos signālus
jo dzīvību melnbaltā filmā

nesaprotu kāpēc es mīlu jūrnieku

ļauties tai
skādnai,
nāzēdza
skriet īsta
kepā par
mums, par
par vienu
un vienu

Screenshot 17.34.57 2021-01-17 34:57:21 Screenshot 17.34.58 2021-01-17 34:58:02 Screenshot 17.34.59 2021-01-17 34:59:04 Screenshot 17.35.00 2021-01-17 35:00:07 Screenshot 17.35.01 2021-01-17 35:01:12 Screenshot 17.35.02 2021-01-17 35:02:24 Screenshot 17.35.03 2021-01-17 35:03:24

Screenshot 17.31.04 2021-01-17 31:04:57 Screenshot 17.31.05 2021-01-17 31:05:59 Screenshot 17.31.06 2021-01-17 31:06:59 Screenshot 17.31.07 2021-01-17 31:07:59 Screenshot 17.31.08 2021-01-17 31:08:59 Screenshot 17.31.09 2021-01-17 31:09:59 Screenshot 17.31.10 2021-01-17 31:10:59

Screenshot 17.26.59 2021-01-17 26:59:59 Screenshot 17.26.58 2021-01-17 26:58:59 Screenshot 17.26.57 2021-01-17 26:57:59 Screenshot 17.26.56 2021-01-17 26:56:59 Screenshot 17.26.55 2021-01-17 26:55:59 Screenshot 17.26.54 2021-01-17 26:54:59 Screenshot 17.26.53 2021-01-17 26:53:59

Tas bija sen. Manis vēl nebija.
"Tas bija nesen, šķiet vēl vakar..." , saka
vectēvs...

Ne es tur biju, ne to piedzīvoju, bet
tas manī ir. Kaut dūmu smarža vairs
knapi nojaušama, manas maņas tos
dūmus pazīst. Mana būtība tos tver, to
smarža no nezināmām dzīlēm izlaužas
un pieņemas spēkā. Jo vairāk par to
domāju, jo spēcīgāka tā kļūst. Gaiss,
mati, drēbes – viss pievelkas ar
dūmiem. Jo vairāk par to domāju, jo
dūmi pārvēršas dzirkstelēs, kas
sprakšķošas uzskrien debesīs. Manas
maņas tās dzirksteles pazīst. Jo vairāk
par to domāju, jo dzirksteles aizdedzina
sen satrunējušās pagales un uzliesmo
ar dedzīgu liesmu. Manas maņas šo
uguni pazīst. Tā izgaismo pagātņi, tā
atklāj tēlus. Tā iezīmē varoņus.
Pagātnes uguns kuri, ko deguši viņi,
deva elpu manai tautai, manai valstij un
man. Pagātnes uguns kuri, ko deguši
viņi, izgaismo šodienu citādi...

Pār mums kārtu kārtās laižas migla.
Kā nabadzība, kā atkarības, kā vardar-
bība, kā vienaldzība, kā mantkārība, kā
vīruss... Mēs katrs un visi kopā sapi-
namies miglas valgos, tie mūs tur un
vada, tie vada tautu, tie vada valsti, tie
vada pasauli un mēs ļaujames,
tiecamies un beigās lūdzamies vēl...

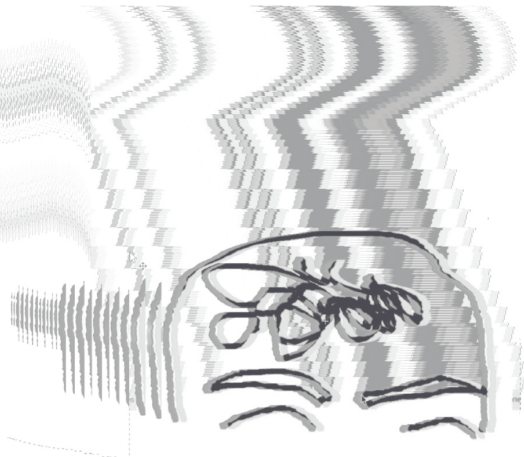
Nu, kāpēc mēs nevaram ļauties tai
ugunij, nevis tai miglai? Tādai skaidrai,

patiesai un īstai ugunij, kā toreiz
aizdedza viņi... Caur to skatoties,
patiesība šķiet īsta un vienkārša. Mēs
visi esam kopā par vienu! Par vienu –
ik katru no mums, par vienu tautu,
par vienu valsti, par vienu pasauli,
par vienu labklājību un vienu
kopīgu rītdienu.

Tā uguns manī dedzina ticību. Tā
liek iztaisnot plecus un izslieties
staltāk. Tā padara manu skatu skaidru
un grib rādīt pareizo ceļu... Un... kad
ieskatos ciešāk, manu tādas uguns
vēl. Ne tikai sevī. Tās kaut kur gruzd
un deg. Visriņķī. Dažas aizdegas
spoži. Un migla tajā vietā izkļūst.
Mūžīgā cīņa. Es ticu, ka katrā mūsos ir
šī uguns, tikai jāļaujas tās degsmei. Es
zinu, mana uguns manī deg un
vienmēr degs.

Tas ir tik sarežģīti...

"Tas ir tik vienkārši, tikai jānotic sev,
jāiet un jādara, nevis jāpaliek malā",
saka vectēvs...

Sāc tu
Nē pagaidi labāk es
Manāmi jūtama piegarša tavā rīklē
Ka ir bail
Mēs esam vareni
Mēs esam tie kuriem nav bail dzīvot
Tu pārtrauc mani un piebilsti ka vientuļi
Es piekrītu
Pagātnes pēdas pieminot
Iesākam katru dienu
Tu protams atceries sākumu
Tad vēl nebija nekā
Savējie starp svešajiem
Dzīvojām lauku mājās
Meža stigas attālumā viens no otra
Mums nebija daudz
Retajam bija
Mēs katrs bijām varonis mūsu stāstos
Tagad viss ir citādāk

Svešie starp savējiem
Mēs atsvešinājāmies
Meža stigas kļuva par guļamrajonu ielām
Pagātnes varoņu stāsti kļuva par nelaimīgo pagātni
Tagad dzīvojam laikā kur mūsu stāsti ir par stāstu stāstiem
Un neviens no tiem nav mūsu
Mums nav bail dzīvot
Bet mirkļiem ir ļoti vientuļi
Bez bailības vientulībā slēpjas mūsu tautas varoņi
Lai vientulība mūs katru vieno varenībā
Par sevi Savu tautu Mūsu Latviju!

Ādams
Viļums

_bez nosaukuma

Man acis velk līdzī
Melnš mirklis –
Debesis.

Spīd naktī,
Spoži dilst.
Tas tautas
Varonis.

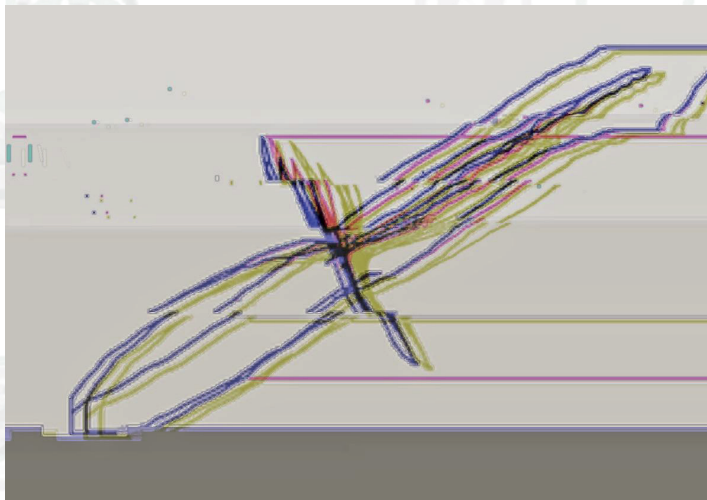
Atnāk briesmās,
Āsinās brīdī,
Ātri bendē,
Atiet slavā.

Bet, ja
Mirdz pa gaismu,
Mirst pa tumsu,

Tas īstais
Varonis.

Atnāk briesmas,
Strādā kopā,
Slavas nejt,
Izzūd naktī neredzēti.

Kad klīst pa nakti,
Veltī laiku neredzētiem,
Lūkojies un pateicies.

_par izdevumu

Šis ir jau otrais Mākslas muzeja Jauniešu kluba veidotais izdevums. Mākslas muzeja Jauniešu klubs ir programma skolas vecuma jauniešiem (15+), kurus interesē kultūra un māksla un kuri vēlas iepazīt muzeju aizkulisēs un vēlas līdzdarboties muzeja piedāvājuma veidošanā.

Šoreiz Jauniešu kluba biedru radītie teksti mijas ar skolēnu literārā konkursa "Baltijas varoņi" laureātu veikumu. Konkurss norisinājās izstādes "Nepieradinātās dvēseles. Symbolisms Baltijas valstu mākslā" ietvaros, kas ir vērienīgs visu triju Baltijas valstu simtgades kopprojekts, kas 2018. gadā ar ievērojamiem panākumiem bija izrādīts prestižajā Orsē muzejā Parīzē. Konkursā jaunieši bija aicināti meklēt simbolisma laika iedvesmotas idejas mūsdienās un pastāstīt par mūsu varoņiem un kā tos izjūtam savā ikdienā vai kolektīvajā apziņā. Literāros darbus papildina jauniešu kopīgos radošos eksperimentos iedvesmotas ilustrācijas.

_darbu autori

Ādams Viļums
Agnese Rozengerba
Aksels Neimanis
Betija Zvejniece
Elīza Anna Ozola
Elizabete Dzalbe
Emīls Zandersons
Laila Lapiņa
Miks Šics
Samuels Ozoliņš

_ilustrācijas un dizains

Agate Albekeite
Alise Vorkale
Arta Pipcāne
Elīza Anna Ozola
Laila Lapiņa
Marta Jurjāne
Rūta Alise Vaivare